КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Сергєєнко О.М.

_____

31 серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти	**Перший (бакалаврський)**
Галузь знань	**02 «Культура і мистецтво»**
Спеціальність	**025 «Музичне мистецтво»**
Освітньо-професійна програма	**«Музичне мистецтво естради»**
	«Звукорежисура»
	«Спів (академічний, народний)»
	«Інструментальне виконавство за видами»
Статус дисципліни	**За вибором студента**

2022 рік

Робоча програма навчальної дисципліни **«КУЛЬТУРОЛОГІЯ»** для здобувачів вищої освіти галузі знань **02 «Культура і мистецтво»**, спеціальності **025 «Музичне мистецтво»**, освітньо-професійної програми «Бакалавр музичного мистецтва»

Розробник: Литвинчук Г. Є. - викладач-методист, вищої кваліфікаційної категорії.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Мистецтвоспіву»
Протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри_____**Кочерга А.І.**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Музичне мистецтво естради»
Протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ **Краснитський М.М.**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Інструментальне виконавство» (за видами)
Протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.

Завідувач кафедр _____ **Ясько О.А.**

1. Опис навчальної дисципліни для ступеня освіти «Бакалавр»

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки: 2-й	
Загальна кількість годин – 120;		
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год.	3-й,4-й	3-й,4-й
	Лекції:	
	60	18
	Практичні (семінарські):	
	4	-
Вид підсумкового контролю: диференційований залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: тестування	Самостійна робота:	
	56	102

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - ознайомити студентів з системою знань про сутність, загальні закономірності формування й функціонування культури в суспільстві та способи пізнання її різноманітних форм.

Предметом навчальної дисципліни є об'єктивні закономірності світового і національного культурного процесів, пам'ятники і уявлення матеріальної і духовної культури, фактори і посилання, що управляють виникненням, формуванням і розвитком культурних інтересів і потреб людей, їх участі у перебільшенні, збереженні та передачі культурних цінностей.

Відповідно до освітніх програм спеціальності 025 «Музичне мистецтво», вивчення дисципліни «Культурологія» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей

Загальні компетентності (ЗК) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13, 14, 16, 17

ЗК 1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії.
ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасним знаннями.
ЗК 13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
ЗК 14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК 16. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні компетентності спеціальності (СК) 3, 5, 7, 13, 16

СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.
СК 7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.
СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
СК 16. Здатність використовувати засоби масової інформації для просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень музичної культури.

Очікувані результати навчання

Відповідно до освітніх програми **«Спів (академічний, народний»); «Музичне мистецтво естради», «Звукорежисура», «Інструментальне виконавство за видами»** вивчення навчальної дисципліни «Культурологія» забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН)**:**

Програмні результати навчання (ПРН) 6, 15, 16

ПРН 6. Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.
ПРН 15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.
ПРН 16. Виявляти розуміння фінансово-адміністративних принципів організації мистецьких заходів, закладів культури та музичної освіти.

Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з

навчальної дисципліни є:

Поточний контроль - це оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу під час проведення лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять тощо.

Семінарський контроль знань. **Семінарські заняття виконують такі основні функції**

- формулюють дидактичні цілі заняття: навчальну, виховну і розвивальну):
- навчальну (поглиблення, конкретизацію, систематизацію знань, засвоєних під час лекційних занять та у процесі самостійної підготовки до семінару);
- розвивальну (розвиток логічного мислення студентів, набуття ними умінь працювати з різними літературними джерелами, формування умінь і навичок аналізу фактів, явищ, проблем тощо);
- виховну (патріотичне виховання, виховання економічної, екологічної культури і мислення, прищеплення інтересу до вивчення навчальної дисципліни та до фаху, тощо);
- діагностично-корекційну (контроль за якістю засвоєння студентами
- навчального матеріалу, виявлення прогалин його засвоєнні та їх подолання) та ін.

Підсумковий (семестровий) контроль – це період підведення підсумків навчальної роботи студентів протягом семестру.

Кожний блок змістових модулів має бути обов'язково оцінений. Студент повинен позитивно скласти модульний (проміжний) контроль.

Контроль самостійної роботи – дозволяє виявити вміння студентів орієнтуватися в інформаційних потоках, працювати з науковими джерелами, підбирати та узагальнювати матеріали, необхідні для вирішення визначеного кола завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв’язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і студентами – для планування самостійної роботи. Особливим видом поточного контролю є колоквіум, підсумковий контроль за змістовими модулями.

Поточний контроль проводиться у формі:

- контроль роботи студента на аудиторних заняттях
- усного опитування
- виступів студентів при обговоренні теоретичних питань

Результат поточного контролю проведення оперативних заходів з метою

оптимізації перебігу навчального процесу. Позитивну оцінку за поточну роботу студент може одержати лише за умови належного відвідування навчальних занять та виконання всіх видів завдань, винесених на поточний контроль.

Семінарське заняття форма навчального заняття, при якій викладач організовує дискусію за попередньо визначеними темами, до котрих студенти готуються вдома. Семінари мають поглибити, розширити і закріпити знання студентів, збагатити їх кругозір, навчити їх мистецтва ведення дискусії та глибокого наукового аналізу явищ, що вивчаються. Викладач на семінарському занятті здійснює контроль за самостійною роботою студентів, дає можливість їм не лише висловити свої знання в усній формі, але й апробувати їх. Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою. Перелік тем семінарських занять визначається робочою програмою дисципліни.

Модульний контроль – здійснюється у формі виконання студентом модульного контрольного завдання. Проведення модульного контролю знань є обов'язковим контролем якості засвоєння студентом теоретичного матеріалу модуля – проводиться з метою систематизації знань. Кожний модуль включає бали за поточну роботу на лекційних заняттях, виконання самостійної роботи.

Модульний контроль має на меті оцінити рівень цілісного бачення студентом проблематики завершеної частини навчальної дисципліни, сконцентрованої в навчальному модулі та вміння орієнтуватися в теоретичних питаннях, які визначають зміст даної частини курсу.

Модульний контроль проводиться на останньому занятті модуля, як правило, у формі;

- фронтального опитування,
- виконання індивідуальних завдань,
- демонстрування знань з навчальних дисциплін циклу професійної підготовки.

Перелік завдань модульного контролю, критерії їх оцінювання, порядок і час проведення (перескладання/відпрацювання) даного виду контролю визначаються кафедрою, включаються до робочої програми навчальної дисципліни й доводяться до відома студентів на початку семестру. Графік проведення модульного контролю протягом перших двох тижнів семестру за підписом завідувача кафедрою

Вимоги до оцінювання семінарських занять:

відповідність змісту виступу студента до змісту питань, що обговорювалися на семінарі;

активність студента на семінарському занятті;

уміння вести дискусію;

толерантність при веденні дискусії;

обгрунтованість власних суджень;

посилання при дискусії (виступах) на першоджерела;

вміння використовувати теоретичні знання для розв'язання вузлових проблем, практичних задач тощо;

вміння використовувати матеріал попередніх курсів під час роботи на семінарському занятті;
вміння використовувати наочні наявні засоби;
вміння використовувати мультимедійні засоби навчання та інші комп'ютерні технології;
вміння робити презентацію з вибраної теми з використанням комп'ютерних технологій;
вміння представити результати самостійної творчої роботи

Вимоги до модульного контролю знань:
Відповіді на запитання за білетами та/або виконання тестових завдань.

Студент який за результатами модульного контролю отримав незадовільну оцінку зобов'язаний перескласти відповідний модуль до початку наступного модульного контролю.

Результати модульного контролю знань фіксується в індивідуальному плані студента.

Форма підсумкового семестрового контролю: це підсумкове оцінювання навчальних досягнень студента за семестр, що здійснюється у формі диференційованого заліку або екзамену.

На підсумковий семестровий контроль виносяться питання та/або тестові завдання, що передбачають перевірку рівня володіння студентами програмного матеріалу дисципліни в цілому та сформованості відповідних знань та набутих компетенцій як результатів опанування навчального курсу.

- **Диференційований залік** – студент вважається допущеним до семестрового диференційованого заліку, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом, та отримав позитивні оцінки за кожний змістовий модуль. Теоретичний контроль знань під час проведення диференційованого заліку може проводитись у вигляді відповідей на питання білетів та додаткових питань з тем відповідного модуля, а також усного вибіркового опитування з питань тем самостійної роботи.

Оцінювання здійснюється відповідно до регламенту проведення контролю та критеріїв оцінювання.

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –A, B, C, D, E, FX, F).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку

90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
83-89	**B**	добре	
75-82	**C**		
63-74	**D**	задовільно	
50-62	**E**		
21-49	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів аудиторна робота, самостійна робота

МОДУЛЬ 1															
змістовий модуль 1				**змістовий модуль 2**					**змістовий модуль 3**			**СР**	**СЗ**	**МК**	**всього**
Т1	**Т2**	**Т3**	**Т4**	**Т5**	**Т6**	**Т7**	**Т8**	**Т9**	**Т10**	**Т11**	**Т12**				
5	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**15**	**20**	**100**

МОДУЛЬ 2															
змістовий модуль 4			**змістовий модуль 5**		**змістовий модуль 6**		**змістовий модуль 7**					**СР**	**СЗ**	**МК**	**всього**
Т1	**Т2**	**Т3**	**Т4**	**Т5**	**Т6**	**Т7**	**Т8**	**Т9**	**Т10**	**Т11**	**Т12**				
5	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**15**	**20**	**100**

Т1, Т2 … Т12 – Теми лекційних занять
СР – Самостійна робота студентів
СЗ – Семінарське заняття
МК - Модульний контроль знань (диференційований залік)

Оцінювання видів робіт

Вид діяльності здобувача вищої освіти	**МОДУЛЬ 1**		**МОДУЛЬ 2**	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Усне опитування тем програми	**3**	**15**	**4**	**20**
Есе	**1**	**5**		
Реферати	**2**	**10**	**2**	**10**
Доповідь	**2**	**10**	**2**	**10**
Самостійна робота	**5**	**25**	**5**	**25**
Семінарське заняття	**1**	**15**	**1**	**15**
Диференційований залік - тестування	**1**	**20**	**1**	**20**

	15	**100**	**15**	**100**

Контроль самостійної роботи. Зміст самостійної роботи над конкретною навчальною дисципліною визначається робочою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями викладача.

Завдання цього виду контролю спрямовані на:

- розвиток пізнавальних здібностей та творчої ініціативи студентів;
- виховання самостійності, відповідальності та організованості;
- формування самостійного мислення, здібностей до саморозвитку, самоудосконалення та самореалізації;
- опанування студентами елементів методики наукових досліджень.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- виконання науково-дослідних завдань
- підготовка до семінарських занять

Критерії оцінювання знань студентів

Усний виступ, практична робота реферат доповідь самостійна робота студентів	**Критерії оцінювання**
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо

	розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Оцінювання семінарського заняття

Критерії оцінювання	**бали семінарське заняття**
Студент повністю оволодів теоретичним і практичним матеріалом дисципліни. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, самостійно оцінює явища, факти, виявляючи при цьому особисту позицію. Використовує додаткову літературу, періодику.	**12-15**
Студент володіє вивченим матеріалом на достатньому рівні. Аналізує матеріал, наводить власні приклади, але не завжди впевнено і точно. Самостійно готує практичні завдання, але має потребу в консультації викладача.	**5-11**
Студент засвоїв менше половини навчального матеріалу, але виявляє знання і розуміння основних питань теми і здатен поверхово аналізувати вивчений матеріал та відтворювати практичні завдання з помилками. Плутається в термінології.	**2-6**
Студент не засвоїв навчальний матеріал. Не усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.	**1**
Студент не засвоїв навчальний матеріал. Не усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.	**0**

Критерії семестрового оцінювання знань студентів диференційований залік
Шкала оцінювання

Національна 5 – ти бальна шкала	**бали модульного контролю знань**	**Сума балів (R)**	**Шкала ECTS**
5 (відмінно) Студент повністю оволодів теоретичним і практичним матеріалом дисципліни. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, самостійно оцінює явища, факти, виявляючи при цьому особисту позицію. Використовує додаткову літературу, періодику.	**16 - 20**	90-100	A
4 (добре) Студент володіє вивченим матеріалом на достатньому рівні. Аналізує матеріал, наводить власні приклади, але не завжди впевнено і точно. Самостійно готує практичні завдання, але має потребу в консультації викладача.	**13-15**	82-89	B
	11-12	74-81	C

3 (задовільно) Студент засвоїв менше половини навчального матеріалу, але виявляє знання і розуміння основних питань теми і здатен поверхово аналізувати вивчений матеріал та відтворювати практичні завдання з помилками. Плутається в термінології.	**8-10**	64-73	D
	5-7	60-63	E
2 (незадовільно) Студент не засвоїв навчальний матеріал. Не усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.	**3-4**	35-59	FX
Студент не засвоїв навчальний матеріал. Не усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.	**0-2**	0-34	F

5. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Вступ до культурології. Людина і світ у процесі Формування та розвитку культури

Змістовий модуль 1. Сутність культури. Культурологія як наука. Форми існування давніх культур.

Тема 1. Культурологія як наука і навчальна дисципліна.

Предмет, завдання та структура курсу. Культурологія як наука , її філософський сенс. Мета культурології. Основні завдання культурології. Теорія культури Л. Уайта як основа науки культурології.

Тема 2. Людина і культура.

Проблеми суб'єкта культури. Багатозначність поняття «культура». Різні науки про культуру. Культура: визначення, структура, сутність поняття. Функції культури. Основні культурологічні парадигми (циклічна, еволюціоністська, антропологічна, філософська, революційно – демократична).

Загальне і особливе в культурі. Типологія культури.

Загальнолюдська сутність культури. Особливе в культурології: етичне, національне, станове, групове, класове, регіональне. Критерії типологізації культури.

Тема 3. Ранні форми культури.

Концепція походження людини. Колективна трудова діяльність. Виготовлення знарядь праці. Розвиток синкретичної свідомості первісної людини. Зародження міфології. Первісні форми релігії. Зародження мистецтва. Печерні розписи. Житло. Палеолітичні Венери.

Поняття неолітичної революції. Перехід від привласнювального до продуктивного господарства, від збирання та полювання до землеробства та скотарства. Відокремлення ремесел від сільського господарства. Перехід до патріархату. Поява гончарного круга. Мегалітична архітектура: менгіри, дольмени, кромлехи.

Тема 4. Культурний світ людини Стародавнього Сходу.

Геоцентризм – характерна риса культури Стародавнього Сходу. Культура Месопотамії, її місцезнаходження. Перші землеробські поселення. Шумери. Великомасштабна планомірна іригація, міста – держави. Вавілон. Зіккурат – як образ

близькосхідного храму. «Кодекс Хаммурапі». Поява клинопису. Найдавніша бібліотека царя Ашурбанапала.
Стародавній Єгипет, його періодизація. Міфологія, релігія, культи, обряди. Мистецтво. Література. Релігійно – політичні реформи Ехнатона. Ієрогліфічна система письма. Монументальна архітектура. Перші школи. Правила «МААТ». Науково – практичні знання.
Культура Стародавньої Індії. Виникнення. Культ богині матері. Ведична література і культ «Рігвет». Самобутність індійської архітектури. Ведичний пантеон: Брахма, Шиву, Вішну. Мистецтво як синтез архітектури, живопису і рельєфу. Наукові знання.
Мистецтво Стародавнього Китаю. Виникнення рабовласницької держави Шань, Інь та її культури. Розвиток ремесел, початок шовкопрядіння. Особливості світосприймання «Небесний порядок» як символ зразкового суспільства. Поява філософського уявлення про світ. Конфуцій і його вчення про світ. Давньокитайське мистецтво. Великий китайський мур. Наукові і технічні відкриття Стародавнього Китаю.

Змістовий модуль 2. Формування та основні засади культури Середньовіччя, Відродження та Реформації. Європейська культура XYII, XYIII, XIX, XX ст.

Тема 5. Драма розриву світу: людина і культура Європейського Середньовіччя та Візантії.

Розрив світу на зовнішній і внутрішній в уяві середньовічної людини. Християнство як панівна релігія Європейського Середньовіччя. Східноєвропейська і західноєвропейська гілки теологічної культури.
Візантійська культура як продовження греко – римської античності. Храм свя – тої Софії – матеріальне втілення мудрості та незбагненності Божої. Іконоборство: причини та наслідки. Вплив візантійського мистецтва на культуру Київської Русі.
Історичні умови формування середньовічної західноєвропейської культури. Формування нового світогляду. Освіта, наука, школи, академії. Лицарські романи, поезія вагантів, трубадурів. Героїчний епос.
Романський та готичний стилі в архітектурі. Основні типи романської архітектури – світські та культові споруди фортечного характеру: феодальні замки, церкви і монастирі – абатства. Характерні риси архітектури готичного собору.

Тема 6. Людина і культура епохи Відродження.

Соціально – економічні передумови духовного оновлення суспільства.
Особливості ренесансної картини світу: орієнтація феодально – середньовічних традицій на Бога – нового способу життя – на людину. Гуманізм епохи Відродження: осмислення індивідуальної неповторності та цінності окремої людини, ідеал сильної особистості.
Становлення художньої літератури гуманізму. Оформлення національних літератур (Дж. Боккаччо, Ф. Рабле, М. Сервантес, В. Шекспір). Характерні риси Італійського і

Північного Відродження (Ботічеллі, Леонардо да Вінчі, Рафаель Санті, Мікеланджело Буонаротті). Розвиток наукових знань. Початок книгодрукування в Європі. Йоган Гутенберг.

Тема 7. Культура періоду Реформації.

Реформаторський рух у Європі та його зв'язок з культурою ренесансу. Основні течії Реформації як суспільного і релігійного руху. М. Лютер, Ж. Кальвін. Відмова від ренесансних ідеалів гуманізму, наростання натуралістичних тенденцій у тлумаченні людини і світу.

Тема 8. Новоєвропейська культура XVII ст.

Характеристика історичної епохи – буржуазні революції і становлення капіталізму та буржуазної культури. Наукова революція XVII ст. (Ньютон, Лейбніц, Кларк). Філософські ідеї Спінози та Декарта. Стилі художньої культури: бароко і класицизм. Творчість Берніні, М. Караваджо і Рубенса, Пуссена. Драматургія Ж. Расіна, Ж. Мольєра.

Тема 9. Культура епохи Просвітництва.

Історико – культурний зміст терміну «Просвітництво». Буржуазні революції в Англії, Голландії , перемога капіталістичного способу виробництва. Поширення ідей освіти у Франції. Ідеї могутності людського розуму, рівності, прав і свобод. Філософські ідеї Вольтера, Дідро, Руссо.

Становлення двох ліній у культурі: технократичної і гуманістичної. Мистецтво як повне і логічне відображення філософських і етичних концепцій Просвітництва.

Провідні художні стилі епохи Просвітництва. Література і мистецтво рококо. Сентименталізм у європейській культурі XVIII ст. Особливості Просвітництва в Росії.

Змістовий модуль 3. Витоки української культури. Культура Київської Русі. Культурно-історичний розвиток в умовах національно-визвольної боротьби.

Тема 10. Джерела української культури.

Перші сліди перебування людини на території України. Трипільська культура. Контакти людності українських земель з іншими сусідніми народами.

Культура та мистецтво сарматів, скіфів, кіммерійців. Значення спадковості генофонду у формуванні і розвитку культури (білогрудсько – чорноліська, скіфська, зарубинецька, черняхівська культури). Грецька колонізація Північного Причорномор’я, взаємообмін культур. Уявлення про земний, небесний, підземні світи в дохристиянській культурі.

Тема 11. Київська Русь в українському і світовому культурних вимірах.

Місце і роль дохристиянської культури у формуванні культури Київської Русі. Особливості ментальності, язичницькі вірування і пантеони божеств. Перша релігійна реформа князя Володимира. Причини хрещення Русі. Християнізація Русі - рушій нового культурного процесу. Синтез християнства і язичництва. Взаємозв’язки Європейської культури з культурою Київської Русі.

Писемність літописання, перші оригінальні літературні твори. Сучасні гіпотези щодо походження абетки. Монастирі – осередки культурного і духовного життя Київської Русі. Усна народна творчість. Музична співоча культура. Місце і роль культури Київської Русі у світовій і вітчизняній культурі.

Тема 12. Українська культура Литовсько – Польської доби.

Розчленування України і колонізація українських земель. Загарбання Польщею Галичини, Західного Поділля.

Культура – передумова і складова частина у національно – визвольній боротьбі. Збереження і розвиток української культури: братства, школи, література, книго - друк, козацький рух.

Острозька Біблія, Пересопницьке Євангеліє. Культурне піднесення, як результат пробудження національної самосвідомості.

Костянтин Острозький – засновник першого українського навчального закладу (тримовний ліцей). Зародження театрального мистецтва.

МОДУЛЬ 2. Українська культура у світовому культурному процесі.

Змістовий модуль 4. Українська культура XIX – XX ст. Національно-культурне відродження України.

Тема 1. Самоутвердження української культури в XIX ст.

Загальна характеристика періодів культурного розвитку України в XIX ст. Харківський і Київський університети як осередки культури і науки. Т. Шевченко – ключова постать у формуванні української свідомості.

Культурні та політичні здобутки Галичини, гурток «Руська трійця», «Русалка Дністровая».

Інтелектуальний та культурний рух 50 – 70х р. р. Часопис «Основа». Громада. Хлопомани. М. Драгоманов. Народівці. Переслідування української мови і культури царським самодержавством. Циркуляр Валуєва 1863 р., Емський Указ 1876 р., їх наслідки.

Тема 2. Культура України на зламі сторічч (кін. 90х р. XIX ст. – 1917р. XX ст.).

Початок нового етапу українського відродження. Формування «модерної» української нації. І. Франко, М. Грушевський. Виникнення української преси на Наддніпрянській Україні («Дзвін», «Українська хата»).

Модерна українська художня культура, як рушій у відродженні націй. О. Олесь, І. Франко, Л. Українка, М. Коцюбинський, О. Кобилянська, В. Винниченко.

Український театр в умовах модернізму. Роль драматургії О. Олеся, Л.Українки у формуванні нового модерного театру. Л. Курбас.

Розвиток музичного життя в Україні М. Лисенко, К. Стеценко, М. Леонтович.

Модернізм в архітектурі та образотворчому мистецтві. Графіка. О. Мурашко, брати Кричевські, М. Бойчук, Ю Нарбут.

Тема 3. Проблеми, втрати і здобутки української культури 1917-1990 р. р.

Здобуття Україною національної державності. Створення умов для національно – культурного розвитку. Шкільництво. Заснування Української Академії мистецв, Українського історичного музею, Національної бібліотеки, Державного драматичного театру.
Українська культура в період Великої Вітчизняної війни.
Взаємодія української та російської культур. Становлення української інтелігенції, орієнтація на європейські досягнення. Образотворчі художні стилі.
Музична культура: заснування перших театрів, філармоній.
Загальна характеристика національно – культурних процесів в Україні 40 – 50 р. р. XX ст. Наслідки великого терору: руйнування структур української національної культури.
Національно – культурне життя України 60 – 80 р. р. XX ст. Повоєнна культура України. «Жданівщина», «Відлига». Діяльність «Шістидесятників». «Самвидав». Відбудова і розвиток загальноосвітньої, середньої, спеціальної та вищої школи. Мовна політика. Посилення догматизму і диктату в галузі науки.
Розквіт українського мистецтва 50 – 80 р. р. С. Параджанов, Ю. Іллєнко, І. Миколайчук. Доба «відлиги».
Образотворче мистецтво 60 – 80 р. р.

Змістовий модуль 5. Форми культурної діяльності. Релігія як форма культури.
Тема 4. Форми культурної діяльності і процес культуроутворення.
Культурна діяльність, як діяльність людини щодо опанування і відтворення культури. Традиційність, спадковість як механізм формування і розвитку культури.
Система інститутів культурної соціалізації особистості: родина, школа, позашкільні заклади.
Тема 5. Релігія як суспільне явище і складова частина культури.
Релігія як одна з форм суспільної свідомості. Передумови виникнення релігії. Релігія – сфера духовної культури. Елементи і структура релігії.
Традиція як канали відтворення релігії. Елементи національного та ірраціонального в релігії. Міфи, фольклор, традиції, звичаї, норми поведінки людейголовні джерела релігії.
Функції релігії та її роль у житті суспільства.
Змістовий модуль 6. Характеристика релігій світу.
Тема 6. Первісні релігії.
Види первісних форм релігій: тотемізм, фетишизм, анімізм, магія. Первісні форми релігій серед наших сучасників.
Тема 7. Національні релігії.
Формування державно – національних релігій. Індуїзм, джайнізм – національні релігії народів Індії. Конфуціанство, даосизм - національні релігії Китаю. Синтоїзм - національна релігія Японії. Іудаїзм - національна релігія євреїв.

Змістовий модуль 7. Людина в різних формах культурної діяльності. Мистецтво як естетичне відображення дійсного та уявного. Мистецтво як форма самоусвідомлення культури.

Тема 8. Естетична сутність мистецтва. Класифікація мистецтва.

Естетична сутність мистецтва. Художній образ – носій соціальної інформації. Мистецтво як трансляція людського досвіду, як засіб впливу на культуру. Загальнолюдська природа виникнення мистецтва.

16

Види мистецтв. Естетика як наука про сутність і вид естетичної діяльності.

Тема 9. Просторові види мистецтв.

Засоби виразності просторово – пластичних видів мистецтва. Образотворче мистецтво: живопис, скульптура, графіка, фотомистецтво, кіномистецтво, телебачення. Необразотворче мистецтво : архітектура, декоративне мистецтво, дизайн.

Тема 10. Часові види мистецтва.

Особливості виразності музики. Види музичного мистецтва. Словесне мистецтво (художня література, художнє читання, риторика, дикторське мистецтво). Словесно – музичне мистецтво (пісня, опера, оперета).

Тема 11. Просторово – часові види мистецтва.

Особливості театрального мистецтва. Види театру. Естрада. Хореографія. Пантоміма. Мистецтво ілюзіоніста. Циркове мистецтво.

Тема 12. Естетичне виховання людини.

Естетичне виховання – формування цінного ставлення людини до дійсності та мистецтва.

Гуманістична сутність таланту.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
		Лекції	Семінар.	Самостійна робота		Лекції	Семінар.	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9
МОДУЛЬ 1. Вступ до культурології. Людина і світ у процесі Формування та розвитку культури								
Змістовий модуль 1. Сутність культури. Культурологія як наука. Форми існування давніх культур.								
Тема 1. Культурологія як наука і навчальна дисципліна.	**4**	2		2	**4**			4
Тема 2. Людина і культура.	**4**	2		2	**4**	1		3
Тема 3. Ранні форми культури.	**4**	2		2	**4**	1		3
Тема 4. Культурний світ людини	**6**	4		2	**6**	1		5

Стародавнього Сходу.								
Всього змістовий модуль 1	**18**	**10**		**8**	**18**	**3**		**15**
Поточний контроль знань								
Змістовий модуль 2. Формування та основні засади культури Середньовіччя, Відродження та Реформації. Європейська культура XYII, XYIII, XIX, XX ст.								
Тема 5. Драма розриву світу: людина і культура Європейського Середньовіччя та Візантії.	**6**	4		2	**6**	1		5
Тема 6. Людина і культура епохи Відродження.	**4**	2		2	**4**	1		3
Тема 7. Культура періоду Реформації.	**4**	2		2	**4**	1		3
Тема 8. Новоєвропейська культура XVII ст.	**4**	2		2	**4**	1		3
Тема 9. Культура епохи Просвітництва.	**4**	2		2	**4**	1		3
Поточний контроль знань								
Всього змістовий модуль 2.	**22**	**12**		**10**	**22**	**5**		**17**
Змістовий модуль 3. Витоки української культури. Культура Київської Русі. Культурно-історичний розвиток в умовах національно-визвольної боротьби.								
Тема 10. Джерела української культури.	**6**	4		2	**6**			6
Тема 11. Київська Русь в українському і світовому культурних вимірах.	**4**	2		2	**4**	1		3
Тема 12. Українська культура Польсько-Литовської доби.	**4**	2		2	**4**	1		3
Семінарське заняття /підготовка до диф.заліку (з.ф.)	**6**		2	4	**6**			6
Всього змістовий модуль 3	**20**	**8**	**2**	**10**	**20**	**2**		**18**
Модульний контроль знань. Диференційований залік								
Всього модуль 1	**60**	**30**	**2**	**28**	**60**	**10**		**50**
МОДУЛЬ 2. Українська культура у світовому культурному процесі.								
Змістовий модуль 4. Українська культура XIX – XX ст. Національно-культурне відродження України.								
Тема 1. Самоутвердження української культури в XIX ст.	**4**	2		2	**4**			4
Тема 2. Культура України на зламі сторічч (кін. 90х р. XIX ст. – 1917р. XX ст.).	**4**	2		2	**4**	1		3
Тема 3. Проблеми, втрати і здобутки української культури 1917-1990 р. р.	**4**	2		2	**4**	1		3
Поточний контроль знань								
Всього змістовий модуль 4.	**12**	**6**		**6**	**12**	**2**		**10**
Змістовий модуль 5. Форми культурної діяльності. Релігія як форма культури.								
Тема 4. Форми культурної діяльності і процес культуроутворення.	**4**	2		2	**4**			4
Тема 5. Релігія як суспільне явище і складова частина культури.	**6**	4		2	**6**	1		5
Поточний контроль знань								
Всього змістовий модуль 5.	**10**	**6**		**4**	**10**	**1**		**9**
Змістовий модуль 6. Характеристика релігій світу.								
Тема 6. Первісні релігії.	**4**	2		2	**4**	1		3
Тема 7. Національні релігії.	**4**	2		2	**4**	1		3
Поточний контроль знань								

Всього змістовий модуль 6.	**8**	**4**		**4**	**8**	**2**		**6**
Змістовий модуль 7. Людина в різних формах культурної діяльності. Мистецтво як естетичне відображення дійсного та уявного. Мистецтво як форма самоусвідомлення культури.								
Тема 8. Естетична сутність мистецтва. Класифікація мистецтва.	**6**	4		2	**6**	1		5
Тема 9. Просторові види мистецтв.	**4**	2		2	**4**			4
Тема 10. Часові види мистецтва.	**4**	2		2	**4**			4
Тема 11. Просторово – часові види мистецтва.	**4**	2		2	**4**	1		3
Тема 12. Естетичне виховання людини.	**6**	4		2	**6**	1		5
Семінарське заняття /підготовка до диф.заліку (з.ф.)	**6**		2	4	**6**			6
Всього змістовий модуль 7.	**30**	**14**	**2**	**14**	**30**	**3**		**27**
Всього модуль 2	**60**	**30**	**2**	**28**	**60**	**8**		**52**
Разом	**120**	**60**	**4**	**56**	**120**	**18**		**102**

Теми семинарских занять

МОДУЛЬ 1

1. Наукові підходи до тлумачення сутності культури
2. Культура і цивілізація
3. Єдність і гармонія: людина і культура європейської античності.
4. Типологія культури
5. Пошуки нової гармонії: технократична і гуманістична культура XIX ст. і поч. XX ст.
6. Взаємодія національного і загальнолюдського в культурі

МОДУЛЬ 2

1. Формування нового типу культури XX ст. Сучасна європейська культура.
2. Козацтво – як явище історії та культури України і світу.
3. Культура України часів Гетьманщини.
4. Сучасне українське національно-культурне та державне відродження України.
5. Класифікація релігій.
6. Світові релігії.

Відвідування є важливим компонентом курсу з огляду на складність дисципліни, яка вивчається на 1 курсі, коли студент ще не вповні володіє всім обсягом потрібної його контекстної інформації. За умови дистанційного навчання важлива присутність студента під час онлайн-зустрічей у Google-Meet та регулярне виконання завдань у Google-classroom.

Запізнення є не припустимими. У випадку наявності довідки від лікаря призначається відпрацювання занять в інший час за індивідуальною програмою.

Переоцінка завдань можлива протягом тижня після отримання оцінки на основі заяви на ім'я завідувача кафедри у письмовій формі. Після отримання заяви, завідувач кафедри протягом тижня створить комісію з переоцінки, яка після проведення аналізу роботи студента повідомить його про своє рішення.

Перескладання роботи студентів можлива протягом тижня після отримання оцінки на основі заяви у письмовій формі.

7. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи

Самостійна робота є важливим елементом всієї системи підготовки у вищому навчальному закладі будь-якої форми навчання і сприяє кращому засвоєнню та ефективному опануванню навчального матеріалу.

Зміст самостійної роботи студентів у форматі дисципліни **«Культурологія»** визначається робочою програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота передбачає виконання різних видів завдань (репродуктивних, за зразком, реконструктивно-варіативних, частково-пошукових, навчально-дослідних), спрямованих на отримання, закріплення студентом нових та набутих знань, їх систематизацію й узагальнення; формування практичних вмінь та навичок; контроль готовності студента до аудиторних занять, інших контрольних заходів.

Під час розробки завдань для самостійного опрацювання теоретично-практичного матеріалу з дисципліни **«Культурологія»**, пропонуються до використання наступні форми:

- опрацювання та конспектування першоджерел, робота з літературою;
- пошук та вивчення додаткової літератури;
- аналітична робота;
- опрацювання основ лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, інтернет ресурсів, довідкової літератури;
- упорядкування інформації за темами лекційних занять;
- підготовка інформацій;
- виконання контрольних робіт;
- написання есе, доповідей, рефератів;
- робота з пошуковими системами Інтернет;
- підготовка доповідей та виступів на студентських наукових конференціях

При організації самостійної роботи студента на засіданнях кафедри передбачається можливість отримання необхідної консультації (години чергування викладача згідно з графіком), що зазначається у переліку тем або окремих питань самостійної роботи. Самостійна робота допоможе активізувати пізнавальну діяльність студентів денної форми навчання та надасть допомогу у вивченні даної дисципліни студентам заочної форми навчання.

Методами навчання є:

- Наочний метод,
- Словесний метод,

- Дискусії,
- Обговорення,
- Проблемно-пошуковий метод,
- Дослідницький метод,
- Пояснювально-ілюстративний метод,
- Репродуктивний метод,
- Дедуктивний метод,
- Аналітичний метод
- Стимулювання здобувачів освіти до аналізу навчального матеріалу та корекції їхніх освітніх пріоритетів.

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Обладнання

- комп'ютер
- відеопроектор Cenon
- TV панель Samsung

Інструменти

- Наукова, навчальна та методична література, електронні ресурси
- Друковані та Інтернет-джерела інформації.
- Електронні засоби навчання (у разі проведення занять та видів контролю у дистанційній формі) Moodle, Google Meet

Програмне забезпечення

- Положення про організацію освітнього процесу
- Положення про академічну доброчесність
- Положення про науково-дослідну та творчо-пошукову роботу здобувачів вищої освіти Комунального закладу вищої освіти Київської обласної ради "Академія мистецтв імені Павла Чубинського"
- Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти
- Навчальний план
- Освітня професійна програма
- Силабус
- Робоча навчальна програма.
- Методичні вказівки та рекомендації
- Наукова, навчальна та методична література
- Наочність

Література

1. Абрамович С., Чікарькова М. Культурологія : підручник / Семен Абрамович, Марія Чікарькова.– Видання 3-тє, переробл. та доповн. – К. : Видавничий дім «КОНДОР», 2018. — 452 с.

2. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури : зб. наук. пр..- Київ, НАКККіМ вип. 41 2018р.
3. Андрущенко Т. Культурологія як системоутворююча наука., Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв № 1’2022, с.3-10
4. Гриценко Т.Б. Культурологія. Навчальний посібник 3-є видання., Центр навчальної літератури, 2019, 392с.
5. Гречанівська П. Е. Культурологія: Навч. посіб. для дистанційного навчання / За ред. В. І. Панченко. — 2-ге вид., випр. і доп. — К.: Університет «Україна», 2006. — 323 с.
6. Греченко В., Чорний І. Світова та українська культури. Довідник для школярів та студентів. К. : Літера, 2018. – 416 с.
7. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: Підручник. 3-тє видання. – Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 584 с.
8. Коцур В.П., Балух В.О. Культура античності. Підручник. – К., 2016. – 632 с.
9. Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. В. Шейка. — Харків : ХДАК, 2022. — Вип. 78. — 160 с
10. Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / [М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.]; за ред. М. М. Заковича. – 4-те вид., випр. і допов. – Київ: Знання, 2009. – 589 с. – (Вища освіта XXI століття).
11. Культурологія: Могилянська школа : колективна монографія / під ред. М. О. Собуцького, Д. О. Короля, Ю. В. Джулая. – Київ : Видавець Олег Філюк, 2018. – 297 с.
12. Культурологічна думка: збірник наукових праць. К.: Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2022. № 22. 192 с.
13. Маланчук-Рибак О. Культурологія і мистецтвознавство: наукові статуси та взаємовпливи., Вісник ЛНАМ. Серія: Культурологія. Вип. 29. 2016 р. с.58-70
14. Москвічова Ю.О. Історія мистецтв у контексті світової культуриТ.1, навчально-методичний посібник 2021, 292 с.
15. Москвічова Ю.О. Історія мистецтв у контексті світової культури Т.2, навчально-методичний посібник 2021, 278 с.
16. Москвічова Ю.О. Історія мистецтв у контексті світової культури Т.3, навчально-методичний посібник 2021, 180 с.
17. Питання культурології. Збірник наукових праць., Київський національний університет культури і мистецтв, Вип.40, 2022р.Тюрменко І. І. Культурологія: теорія та історія культури. Навч. посіб. Видання 3-тє, перероб. та доп./За ред. І. І.
18. Семергей Н. В. Релігійно-церковний вимір українського національно-культурного відродження 1917–1921 років: концептуалізація наративу сучасної історіографії. Грані. 2018. Т. 21, № 7. С. 63–69.

19. Сучасна культурологія: актуалізація теоретико-практичних вимірів: колективна монографія. / За загал. ред. проф. Ю. С. Сабадаш; редактори-укладачі: проф. Ю. С. Сабадаш, проф. І. В. Петрова. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. – 308 с.
20. Тюрменко. – Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 370 с.
Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: Культурологія = Ukrainian culture: past, modern and ways of development: наук. зб. / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – Рівне: РДГУ, вип. 41,42 2022р.
21. Чеботаєва О.М. Актуальні проблеми інституціоналізації культурологічної науки. «Молодий вчений» • № 9 (49) • вересень, 2017 р. с.191-195
22. Шейко В.М., Богуцький Ю.П., Германова де Діас Е.В. Культурологія: навчальний посібник., К. : Знання, 2012. - 494 с.
23. Шейко В. М. Історія української культури: навч. посібник. – 2-ге вид., випр. – К.: Знання, 2010. – 271 с.

Допоміжна

1. Релігія в житті українського народу. Збірник матеріялів Наукової Конференції у Рокка ді Папа. Спільне видання НТШ, УБНТ, УВАН, УВУ на пошану Блаженнішого Верховного Архиєпископа Кардинала Йосифа Сліпого, Почесного та Дійсного Члена НТШ у 75-ліття народин та 50-ліття священства. Мюнхен – Рим – Париж, 1966. 222 с. (Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 181).
2. Стельникович С. В. Методичні рекомендації до семінарських занять з навчальної дисципліни «Історія релігії та церкви в Україні». Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 52 с.
3. Толочко О. П., Толочко П. П. Київська Русь. Київ: Альтернативи, 1998. 352 с. (Україна крізь віки; т. 4).
4. Україна релігійна. Колективна монографія. Кн. 1: Стан релігійного життя України. Київ, 2008. 436 с.
5. Україна релігійна. Колективна монографія. Кн. 2: Прогнози релігійних процесів України. Київ, 2008. 341 с.
6. Уляновський В. Князь Василь-Костянтин Острозький: історичний портрет у галереї предків та нащадків. Київ: Видавничий дім «Простір», 2012. 1370 с
7. Шейко В. Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства : навч. посіб. / В. М. Шейко, Ю. П. Богуцький, Н. М. Кушнаренко ; Харків. держ. акад. культури, Ін-т культурології Нац. акад. мистецтв України. — Харків : ХДАК, 2016. — 329 с.
8. Шейко В. Трансформація моделі культурологічного простору в добу цивілізаційної глобалізації/ Василь Шейко // Культурологічна думка : щорічник наук. пр. / Акад. мистецтв України, Ін-ткультурології. — Київ, 2016. — № 9. — С. 18–23.
9. Шейко В. Еволюція змістових та функціональних парадигм освіти в контексті сучасних соціальних такультурно-мистецьких трансформацій / В. М. Шейко //

Шейко В. Культура України. Серія:Мистецтвознавство : зб наук. пр. / Харків. держ. акад. культури. — Харків, 2016. — Вип. 53. —С. 262–276.
10. Шейко В. Культура та цивілізація: аналіз джерел та літератури / В. М. Шейко // Культурологічна думка : щорічник наук. пр. / Акад. мистецтв України, Ін-т культурології. — Київ, 2016. —№ 10. — С. 45–51.
11. Шейко В. Історико-джерелознавчий аналіз еволюції культурно-мистецьких та художньо-літературних об'єднань України: культурологічний аспект / В. М. Шейко // Культура України. Серія: Культурологія : зб наук. пр. / Харків. держ. акад. культури. — Харків, 2017. — Вип. 55. — С. 172–194.

Електронні ресурси

1. НБУ ім. В.І. Вернадського http://www.nbuv.gov.ua/node/4306
2. Електронна бібліотека "Культура України". НБУ ім. Ярослава Мудрого https://elib.nlu.org.ua/catalogue.html?catalogue=30
3. Онлайн бібліотека освітньої та наукової літератури. https://eduknigi.com/kulturologiya_view.php?id=6
4. https://esu.com.ua/search_articles.php?id=51500
5. https://studies.in.ua/shpora-culture/528-1kulturologya-yak-nauka-etapi-stanovlenya.html
6. ВУЕ Перелік категорій напряму Культурологія https://vue.gov.ua/%D0%92%D0%A3%D0%95:%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%BA_%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B9_%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D1%8F%D0%BC%D1%83_%D0%9A%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F